การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น
PARTICIPATION FOR SOCIAL DEVELOPMENT IN THE FIELD OF PUBLIC WELFARE OF THE ADMINISTRATIVE MONKS IN SANGHA GOVERNANCE OF KHONKEAN PROVINCE.

[1]พระบุญเสริม จิรวฑฺฒนเมธี, [2]พระครูวินัยธรวรชัด ปยุตฺโต,
[3]พระมหาวิรุธ วิโรจโน, [4]พระครูสังฆรักษ์ทวี อภโย และ [5]ชนาธิป ศรีโท
[1]PhraBunsoem Jirawattanamatee, [2]Phrakruvinaidhorn Worachat Payutto,
[3]Phramaha Wiruth Wirojano,[4]Phrakrusangkharak Thawee Abhayo
and [5]Chanathip Sritho

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahamakut Buddhist University, Thailand.

[1]atduongdeeserm@gmail.com

Received : May 2, 2022; **Revised** : May 20, 2022; **Accepted** : May 31, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สังกัดคณะสงฆ์ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม ระดับการศึกษาทางโลก ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ เพื่อศึกษา

---

[1] นักศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
[2] อาจารย์, หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
[4] อาจารย์, ดร. สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
[5] อาจารย์,ดร. สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า พระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม สังกัดคณะสงฆ์ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม ระดับการศึกษาทางโลก และตำแหน่ง ทางคณะสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การพัฒนาสังคม, การปกครองคณะสงฆ์

Abstract

The objective of this study was to study the level of participation in social development in the field of public welfare of Sangha in the Sangha government of Khon Kaen province, to compare the participation in social development in public welfare of Sangha in Sangha government of Khon Kaen province which classified by personal factors under the Sangha, Buddhist Lent, level of moral education secular education level clergy position, to study the recommendations for participation in social development in the field of public welfare of the Sangha in governing the Sangha of Khon Kaen province

Participation in social development in the field of public welfare of the Sangha in the government of the Sangha in Khon Kaen Province. It was found that the Sangha administrators in Khon Kaen Province took the participation in social welfare development Overall, it was at a moderate level and the results of the comparison of the participation in social development in the field of public welfare of the bishops in the Sangha administrators in Khon Kaen Province which classified by Sangha affiliation, Buddhist Lent, level of moral education, level of secular education and the position of the clergy were found to differ significantly at 0.05

Keyword: Participation, Social development, Sangha government

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีพระพุทธศาสนาเคียงคู่ราชอาณาจักรไทยมาตั้งแต่มีประวัติศาสตร์ชาติอย่างชัดเจน เริ่มนับมาตั้งแต่เมื่อครั้งสุโขทัยเป็นราชธานีจนมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์เป็นปัจจุบัน โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการพ่อค้าประชาชนทั่วไปที่นับถือพระพุทธศาสนาให้การอุปถัมภ์มาโดยตลอด ซึ่งประเทศไทยนั้นเป็นชาติที่เกื้อกูลอนุเคราะห์ค้ำจุนกันด้วย 3 สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะสถาบันศาสนานั้นชาวไทยโดยส่วนมากได้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นระยะเวลานาน พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัย พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางศาสนาจึงมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือการนำธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาเผยแผ่ให้แก่ประชาชนทั่วไปได้รับรู้และเข้าใจแล้วนำไปปฏิบัติอย่างทั่วถึง

เมื่อกล่าวพระพุทธศาสนาก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงบุคคลที่เรียกว่าพระสงฆ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในองคาพยพของพระพุทธศาสนา มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่สัทธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ นั้นหมายถึงการที่พระสงฆ์เป็นผู้รักษาจิตใจด้วยการแนะนำพร่ำสอนในสิ่งที่ดี ชี้ประโยชน์สุขในทางที่ถูกต้อง แนะแนวทางที่นำไปสู่ความเจริญ จึงไม่แปลกเลยที่สงฆ์ในประเทศไทยนั้นมีความคุ้นเคยกับพุทธศาสนิกชนทุกชั้นชน ก็ด้วยพระสงฆ์นั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในส่วนของสภาวะทางจิตใจ เป็นผู้หลอมรวมวัฒนธรรมให้ดำรงคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ท้องถิ่น เป็นบุคคลที่กล้าแสดงความถูกต้องทางความคิด จึงเป็นผู้ประสานสามัคคีของคนในสังคม ชุมชน ให้เกิดขึ้น เรียกว่าสร้างสันติสุขในสังคมให้มีความเอื้ออาทรต่อกัน เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ในปัจจุบันนี้ คณะสงฆ์ในประเทศไทยได้มีการจัดระเบียบแบบแผนการพัฒนาสังคมด้วยการจัดระเบียบพระสงฆ์ให้รู้หน้าที่ก่อน นั้นหมายถึง การตั้งกฎกติกาการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดมีประสิทธิภาพและพระสงฆ์ได้แสดงศักยภาพของตนเองที่มีอยู่เพื่อทำประโยชน์ทางพระพุทธศาสนาและประโยชน์สุขส่วนร่วม จึงมีการออกกฎหมายที่เป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นมติ เป็นคำสั่ง และเป็นจิตอาสาเพื่อสังคม จึงมีการบริหารกิจการคณะสงฆ์เกิดเพื่อให้งานต่อการดูแล การออกคำสั่ง และการสนองงานตามลำดับขั้นชั้นการปกครอง

ในคู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งคณะสงฆ์. (2542) กล่าวว่าการปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจหลักในการบริหารงานกิจการของคณะสงฆ์คือด้านการปกครอง ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้อ

อุทธรณ์ต่างๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระสังฆาธิการมีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำกล่าวที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะรุ่งเรืองสืบไปก็ด้วยอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชนและมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป

ในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการว่า การสาธารณสงเคราะห์ไม่ได้เป็นเพียงการช่วยสงเคราะห์เพียงแค่ในระยะที่เกิดวิกฤตเท่านั้น หากแต่พระสงฆ์ได้ช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยการดำเนินการมายาวนาน ดังปรากฏชัดในหลายพื้นที่ที่คณะสงฆ์ได้แสดงบทบาทหน้าที่ในการให้การช่วยเหลือสังคมมาโดยลำดับ งานสาธารณสงเคราะห์นั้นได้มีการทำงานในเชิงสนองตอบนโยบายองค์กรคณะสงฆ์และดำเนินงานด้วยความเป็นผู้มีจิตอาสาของตัวท่านเองดังพระดำรัสในสมเด็จพระอริวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ตอนหนึ่งว่า “วัดไม่ได้เป็นเพียงที่พำนักของพระภิกษุสามเณร แต่ยังเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนอีกด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดมีศักยภาพเพียงพอที่จะอนุเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความยากลำบากดำเนินภารกิจบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่นับแต่อดีตกาล”(พระพิพิธพัชโรดม. 2564)

งานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในปัจจุบันของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2562 ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมไทยเป็นวงกว้าง วิกฤตการณ์ทางด้านสาธารณสุขครั้งนี้ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไทยในการใช้ชีวิตประจำวันสู่วิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพิ่มเข้ามา (New Normal) สถาบันต่างๆ ในสังคม เช่น สถานบันการเมือง สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันครอบครัว เป็นต้น ต้องปรับรูปแบบการสื่อการ การบริหารจัดการ และการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนผ่านเทคโนโลยีออนไลน์ที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาบันหลักของสังคมเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากความพยายามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบและกระบวนการดำเนินงานของคณะสงฆ์ไทยให้สามารถเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและสถานการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภายหลังการประชุมของมหาเถรสมาคม เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561 ที่ได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้คณะสงฆ์ไทยกำหนดบทบาทการดำเนินงานโดยประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย และมุ่งเน้นงานที่ตอบโจทย์ต่อการแก้ปัญหาสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม (ณัชพล ศิริสวัสดิ์. 2564).

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในปัญหาต่างๆ ที่กำลังแพร่ระบาดในสังคมไทย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น นับตั้งแต่ระดับ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ที่ยังคงปัญหาต่างๆในกระบวนการการทำงาน ซึ่งสภาพพื้นที่ของการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่นนับว่าเป็นจังหวัดใหญ่ พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีอายุพรรษาที่มากจึงเป็นปัญหาในการบริหารงานคณะสงฆ์ การที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมที่ต้องประสานงานกับองค์กรภาครัฐหรือเอกชน จึงไม่มีความสะดวกเท่าที่ควร ทั้งในเรื่องการใช้เทคโนโลยี หรือการนำนโยบายรัฐหรือพระดำริสมเด็จพระสังฆราชและคำสั่งจากผู้บังคับบัญชานั้นไม่มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์ ทั้งนี้การควบคุมและการดำเนินงานนั้นไม่สามารถปฏิบัติศาสนกิจที่เกี่ยวข้องกับประชาชนได้ทั่วถึง ยังไม่มีความเข้าใจชัดเจนในงานสาธารณสงเคราะห์ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์ 2) การสาธารณสงเคราะห์แบบการเกื้อกูล 3) การสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนา 4) การสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น” เพราะนี้คือเป้าหมายหลักที่สำคัญของงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการทุกระดับซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายเพื่อความสันติสุขของสังคมไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สังกัดคณะสงฆ์ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม ระดับการศึกษาทางโลก ตำแหน่งทางคณะสงฆ์

3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น โดยได้แบ่งเนื้อหาแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ สังกัดคณะสงฆ์ พรรษา ระดับการศึกษาทางธรรม ระดับการศึกษาทางโลก ตำแหน่งทางคณะสงฆ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่นทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์ 2) ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูล) 3) ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนา 4) ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

นำแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) พระสังฆาธิการ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับประชากรที่จะทำการศึกษาวิจัย จำนวน 30 ชุด หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) ซึ่งได้ใช้วิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) ใช้วิธีการของ Cronbach (ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา) โดยผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .878

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งภาพรวมและรายข้อ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น สรุปผลดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 : ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น	**ระดับความคิดเห็น**		
	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์	3.40	0.36	ปานกลาง
2. ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูล	3.00	0.39	ปานกลาง
3. ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนา	3.24	0.61	ปานกลาง
4. ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการ	3.73	0.49	มาก
โดยรวม	**3.34**	**0.43**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสังฆาธิการที่อยู่ในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการ รองลงมาคือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์ รองลงมาคือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูล

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง ขัดแย้งกับงานวิจัยของพระมหาวรเมธ เตชธมฺโม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” จากผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ มีความคิดเห็นต่อระดับการส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการพัฒนาจิตใจประชาชน และด้านการส่งเสริมวัฒนธรรม และขัดแย้งกับงานวิจัยของ พระวรภพ คุณสมฺปนฺโน (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระพุทธบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี” จากผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระพุทธบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 แสดงถึงผลการแก้ไขปัญหาของผู้บริหารวัดพระบาทน้ำพุ ในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น พระสังฆาธิการที่อยู่ในจังหวัดขอนแก่นโดยส่วนมากมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการยังต้องเอาใจใส่ในส่วนของงานสาธาณสงเคราะห์เป็นอย่างมากในเขตปกครองของตน เช่น การสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์ งานสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูล การสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนา และการสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการ จึงทำให้ระดับการประเมินผลมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น ออกมาในระดับปานกลาง ผู้วิจัยอภิปรายเป็นรายด้าน ได้ดังนี้ผู้วิจัยอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในด้านด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์ในระดับปานกลาง ควรส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยที่เกี่ยวกับการสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์อย่างเพียงพอ เนื่องจากพระสังฆาธิการได้มีการดำเนินงานในการสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินการสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมแก่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป การจัดพื้นวัดเป็นศูนย์กลางรับบริจาคสิ่งของช่วยเหลือเด็กกำพร้า การอุปการะเด็ก มีการมอบทุนแก่เด็กยากจนการดำเนินการออกเทศนาสั่งสอนให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรม การจัดหาทุนส่งเสริมการศึกษามอบแก่ผู้ด้อยโอกาส รับบริจาคแล้วนำไปสร้างโรงพยาบาลและซื้อ

อุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ การจัดพื้นที่วัดเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และการจัดสรรพื้นที่วัดให้เป็นที่พักพิงแก่ประชาชนที่ประสบภัยต่างๆ

1.2 ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูล ในระดับปานกลาง จึงควรมีการวางแผนการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูลอย่างครอบคลุม มีการวางแผนบริหารจัดการในเรื่องของสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูลอย่างตรงจุด และมีการวางแผนติดตามประเมินผลการสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูลของผู้ประสบปัญหา เนื่องจากพระสังฆาธิได้มีการดำเนินงานในการสาธารณสงเคราะห์แบบเกื้อกูล ได้แก่ การนำพาประชาชนสร้างฝายกั้นน้ำ การดำเนินการขุด ลอก สระน้ำ เพื่อเป็นแหล่งบริโภค การระดมทุน เพื่อจัดสร้างอาคารเรียน ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ การจัดพื้นที่ให้เป็นศูนย์ป้องกันสาธารณภัย การจัดซื้อสิ่งของจำเป็นและอำนวยความสะดวกสถานที่ให้กับประชาชน การจัดพื้นที่วัดให้เป็นหน่วยเลือกตั้งและเป็นที่ประชุมของสภาชุมชน การนำพาประชาชนปลูกป่าและดูแลสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน การนำโค กระบือ จากการไถ่ชีวิต ให้ประชาชนไปเลี้ยง

1.3 ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนา การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรนำองค์ความรู้ใหม่มาปรับประยุกต์ให้เพื่อให้เกิดพัฒนาสิ่งใหม่ เนื่องจากพระสังฆาธิได้มีการดำเนินงานในการสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนา ได้แก่ การเป็นผู้นำพาประชาชนสร้างสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน การจัดสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพโดยยึดตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ข่าวสารจากหน่วยงานราชการเรื่องการปราบปรามยาเสพติด การรณรงค์ ให้ความรู้ ด้านกฎหมาย การให้ความรู้แก่ประชาชนด้านอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งโครงการสัจจะออมทรัพย์ การนำเอาแนวทางการทำเกษตรวิถีพุทธมอบให้แก่ชุมชน การนำศาสตร์พระราชามาแนะนำให้คนในชุมชนพัฒนาอาชีพสู่ชุมชน

1.4 ด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในความคิดเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในด้านการสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการอยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการส่งเสริมการบูรณาการให้ทันสมัยและตอบโจทย์สังคม เนื่องจากพระสังฆาธิการได้มีการดำเนินงานในการสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการ ได้แก่ การสนับสนุนให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การให้ความรู้ให้เด็กมีภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดพื้นที่เป็นศูนย์ศึกษาศิลปาชีพ ให้ชุมชนมีรายได้ การจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาวัด บ้าน โรงเรียนเมื่อขาด

แคลนทุนทรัพย์จากส่วนอื่น การจัดสรรพื้นที่วัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการชุมชนนวัตวิถี การจัดพื้นที่วัดให้สะอาด ร่มรื่น น่าอยู่

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดขอนแก่น พระสังฆาธิการควรตระหนักในบทบาท อำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะความเข้าใจชัดเจนในการบริหารงาน และการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การสาธารณสงเคราะห์แบบสงเคราะห์ 2) การสาธารณสงเคราะห์แบบการเกื้อกูล 3) การสาธารณสงเคราะห์แบบการพัฒนา 4) การสาธารณสงเคราะห์แบบบูรณาการ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมโดยการมีส่วนร่วมของพระสังฆาธิการตามบทบาท อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). *พระบรมราโชวาทพระราชดำรัสเกี่ยวกับศาสนา*. https://www.thaihealth.or.th/Content/21652 สืบค้นเมื่อ พ.ศ. 2564

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งคณะสงฆ์.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

พระพิพิธพัชโรดม. (2564). *การบริหารจัดการวัดต่อสถานการณ์โควิด 19.* วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi.

ณัชพล ศิริสวัสดิ์. (2564). *การศึกษาเครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19).*วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.

พระมหาวรเมธ เตชธมฺโม. (2561). *การส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ของอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ*. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวรภพ คุณสมฺปนฺโน. (2561). *การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดพระพุทธบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี.* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.